

СМАРАГДОВА МЕРЕЖА ЄВРОПИ

ТЕРИТОРІЯ ЗАХИСТУ
ДИКОЇ ФЛОРИ ТА ФАУНИ

Funded
by the European Union

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implemented
by the Council of Europe

НАВІЩО ЗАХИЩАТИ ПРИРОДНЕ СЕРЕДОВИЩЕ?

Швидкість, з якою безслідно зникають різні види тварин та рослин у Європі та по всьому світу, постійно збільшується. Було підраховано, що на сьогоднішній день показники зникнення різних видів тварин і рослин у 100, а то і 1 000 разів перевищують показники природних темпів зміни видів та набагато перевищують показники появи нових видів тварин та рослин.

За даними Всесвітнього союзу охорони природи (IUCN), 15% ссавців, 13% птахів, 37% прісноводних риб та 23% земноводних Європи знаходяться під загрозою зникнення. Біологічне різноманіття - це природна спадщина, яку необхідно зберігати і передавати майбутнім поколінням, особливо враховуючи притаманну їй цінність та ті екосистемні послуги, які вона надає (наприклад, постачання продовольством, забезпечення якості повітря, очищення води, запилення рослин та відпочинок).

Порушення умов природного середовища, його забруднення, надмірне використання природних територій і створення штучних ландшафтів є одними з основних причин втрати такого біологічного різноманіття.

Таким чином, збереження природного середовища є важливою складовою у боротьбі з цими явищами, а, отже, і для захисту дикої флори і фауни.

ЗАСОБИ ЗАХИСТУ ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА, ВИЗНАЧЕНІ РАДОЮ ЄВРОПИ

Радюю Європи були визначені два основних способи захисту природного середовища Європи:

- ▶ у 1965 році був впроваджений Європейський диплом для охоронюваних природних територій - міжнародна відзнака, котра присуджується природним або напівприродним територіям, що мають виключний європейський інтерес і в яких здійснюється зразкове управління;
- ▶ у 1979 році була прийнята Конвенція про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі, більш відома, як «Бернська Конвенція», котра є обов'язковим міжнародно-правовим документом, створеним з метою збереження дикої флори і фауни та їх природного місця існування, а також з метою сприяння міждержавної співпраці в цій галузі.

У 1989 році сторони Бернської конвенції почали створення спеціального інструменту для захисту природоохоронного середовища Європи, а саме «Смарагдової Мережі Європи».

СМАРАГДОВА МЕРЕЖА ЄВРОПИ ТРЬОМА ЦИФРАМИ

У 2017 році мережею було охоплено:

- ▶ біля 3 500 потенційних Смарагдових об'єктів та повністю сертифікованих Смарагдових об'єктів Смарагдової Мережі Європи з 16 країн;
- ▶ майже 700 000 км²;
- ▶ в середньому 12,5% національних територій країн-членів мережі.

ЩО ТАКЕ СМАРАГДОВА МЕРЕЖА ЄВРОПИ?

■ Смарагдова Мережа Європи – це екологічна мережа, до складу якої входять території особливого природоохоронного значення (ТОПЗ).

ЕКОЛОГІЧНА МЕРЕЖА

■ Як екологічна мережа, Смарагдова Мережа Європи являє собою систему взаємопов'язаних когерентних територій, що підлягають управлінню, моніторингу та обліку. Мета створеної у рамках Бернської конвенції Смарагдової мережі полягає в тому, щоб забезпечити довгострокове виживання видів і природних оселищ (середовищ їх існування чи біотопів), які потребують особливих заходів збереження (наприклад, сокола сапсана або сипучі прибережні дюни).

МЕРЕЖА, СТВОРЕНА З ТЕРИТОРІЙ ОСОБЛИВОГО ПРИРОДООХОРОННОГО ЗНАЧЕННЯ

■ Смарагдова Мережа Європи складається з ТОПЗ.

■ Це території з притаманною їм цінністю та великим потенціалом для підтримки або відновлення видів і природних оселищ до рівня сприятливого природоохоронного статусу, особливо:

- ▶ тих видів, які знаходяться під загрозою зникнення, ендемічних, мігруючих і захищених Бернською конвенцією;
- ▶ тих типів природних оселищ, які знаходяться під загрозою зникнення та є зникаючими, а також мозаїки різних типів оселищ;
- ▶ мігруючих видів, які є загальним надбанням європейських країн.

■ Визначені країнами-членами Бернської конвенції, ТОПЗ є територіями, котрі з наукової точки зору були оцінені як такі, що відповідають об'єктивним критеріям збереження видів та природних оселищ. Це той випадок, коли:

- ▶ види та природні оселища досить добре представлені з точки зору їх розповсюдженості, різноманітності і конкретних потреб збереження;
- ▶ такі території охоплюють суттєву частину ареалів популяцій видів та природних оселищ у порівнянні з загальними національними ресурсами.

ЯК НА ПРАКТИЦІ ДІЄ СМАРАГДОВА МЕРЕЖА ЄВРОПИ?

ЕТАПИ СТВОРЕННЯ

Процес створення Смарагдової Мережі Європи є доволі складним та тривалим. Він поділяється на три етапи:

Процес створення Смарагдової Мережі Європи, хоча і розподілений на три етапи, досить повторюваний. Наприклад, недостатність запропонованих Смарагдових об'єктів, вдосконалення наукових знань або змін в природі, може призвести до необхідності висунення нових пропозицій і, таким чином, повернутися до початку процесу створення.

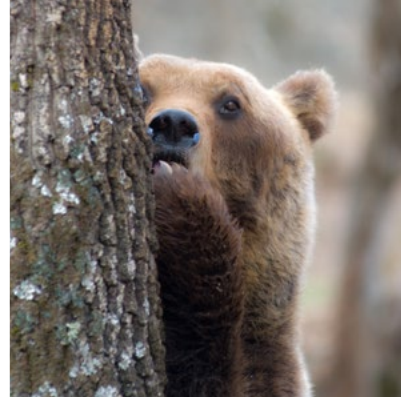
ГРАФІК РОЗБУДОВИ СМАРАГДОВОЇ МЕРЕЖІ ЄВРОПИ

У 2010 році Постійним комітетом Бернської конвенції був прийнятий досить амбіційний графік розбудови Смарагдової Мережі Європи. Цей графік визначає етапи та строки завершення робіт, виконуваних на різних етапах створення мережі для кожної країни.

Загальною метою є запуск Смарагдової Мережі Європи до 2020 року.

ДЕ БУДЕ СТВОРЕНА СМАРАГДОВА МЕРЕЖА ЄВРОПИ?

Смарагдова Мережа Європи буде розгорнута на територіях країн-членів та держав-спостерігачів Бернської конвенції. У 2017 році до їх складу входив Європейський союз (ЄС) та 28 держав його членів, 19 інших європейських країн і 4 африканські держави.

ЄС ТА ЙОГО ДЕРЖАВИ-ЧЛЕНИ

■ ЄС і його держави-члени виконують свої зобов'язання по відношенню до Бернської конвенції та Смарагдової Мережі Європи у рамках власної екологічної мережі - Natura 2000.

■ Для сторін, які є державами-членами ЄС, території Смарагдової Мережі Європи включають території Natura 2000, оскільки ці дві мережі є повністю сумісними одна з одною.

КРАЇНИ ЄВРОПИ – НЕ ЧЛЕНИ ЄС

■ Смарагдова Мережа Європи створюється на території країн-членів Бернської конвенції та країн-спостерігачів сусідніх держав ЄС.

■ Смарагдова Мережа Європи поширює європейські стандарти з охорони природи за межами кордонів ЄС. Крім того, її створення підтримує держави-кандидати на вступ до ЄС в їх підготовці до реалізації Natura 2000 а, отже, і до вступу в ЄС.

■ Сьогодні 16 країн-членів і держав-спостерігачів Бернської конвенції активно працюють над розбудовою Смарагдової Мережі. У Східній Європі і на Південному Кавказі, 7 країн вже втілюють спільну програму ЄС/РЕ «Смарагдова Мережа Природоохоронних Об'єктів, Етап II», яка забезпечує фінансову підтримку розбудови Смарагдової Мережі. Ця програма розрахована на 2012-2016 роки і включає участь таких країн, як Вірменія, Азербайджан, Республіка Білорусь, Грузія, Республіка Молдова, Російська Федерація і Україна.

КРАЇНИ АФРИКИ

■ Розширення Смарагдової Мережі Європи на території африканських країн має важливе значення для збереження мігруючих видів. Зокрема, воно може сприяти згортання негативної тенденції, котра склалася у збереженні мігруючих видів європейського значення. Таке розширення також може сприяти узгодженню дій щодо захисту генетичної різноманітності цих видів і місць їх проживання.

■ Королівство Марокко є однією з країн, що активно займається розбудовою Смарагдової Мережі Європи на своїй території.

КОНТАКТИ

Іва Обретенова

Секретар Бернської Конвенції
Відділ з питань Демократичного Розвитку
F-67075 Страсбург Седек
Тел.: +33 (0)3 90 21 58 81
E-mail: Iva.Obretenova@coe.int

К.б.н. Григорій Парчук

Начальник відділу формування мережі природоохоронних територій -
Департамент з питань заповідної справи
МІНІСТЕРСТВО ЕКОЛОГІЇ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ
Вулиця Митрополита Василя Липківського, 35
Київ 03035 – Україна
Тел.: +380442062192
E-mail: parchuk.grygorii@gmail.com

www.coe.int/emerald
www.coe.int/bernconvention

www.facebook.com/bernconvention

The Council of Europe is the continent's leading human rights organisation. It comprises 47 member states, 28 of which are members of the European Union. All Council of Europe member states have signed up to the European Convention on Human Rights, a treaty designed to protect human rights, democracy and the rule of law. The European Court of Human Rights oversees the implementation of the Convention in the member states.

www.coe.int

The European Union (EU) is a unique economic and political partnership between 28 democratic European countries. Its aims are peace, prosperity and freedom for its 500 million citizens – in a fairer, safer world. To make things happen, EU countries set up bodies to run the EU and adopt its legislation. The main ones are the European Parliament (representing the people of Europe), the Council of the European Union (representing national governments) and the European Commission (representing the common EU interest).

<http://europa.eu>

Funded
by the European Union

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implemented
by the Council of Europe